

На основу члана 69. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон, 43/11 – одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18– др. закон), члана 9. став 2. и члана 15. Закона о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр.36/09 и 10/13), Одлуке о Буџетском фонду за заштиту животне средине Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр.76/09 и 104/18) и члана 2. и 72. Пословника о раду Градског већа Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр.1/13, 95/16, 98/16, 124/16 и 144/16), по прибављеној Сагласности Министарства заштите животне средине Републике Србије, бр. 353-01-00337/2020-03, од 27.03.2020. године, Градско веће Града Ниша на седници одржаној, дана 23.04.2020. године, доноси

ПРОГРАМ КОНТРОЛЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА НИША ЗА 2021. ГОДИНУ

I ОСНОВЕ ПРОГРАМА

Програмом контроле квалитета ваздуха успоставља се Локална мрежа мерних станица и мерних места за мерење нивоа загађујућих материја у ваздуху на територији Града Ниша. Локална мрежа мерних места успоставља се ради праћења квалитета ваздуха на нивоу јединице локалне самоуправе.

Праћење квалитета ваздуха у Локалној мрежи обавља се према Програму који је усклађен са програмом контроле квалитета ваздуха у државној мрежи и који за своју територију доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе, уз претходно прибављену сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине.

Показатељи квалитета ваздуха у Граду Нишу обезбеђују се праћењем и контролом степена загађења ваздуха, мерењем нивоа загађујућих материја у ваздуху у оквиру Локалне мреже мерних станица и мерних места, према Програму контроле квалитета ваздуха на територији Града Ниша за 2021. годину, којим се одређује број и распоред мерних места, као и обим, врста и учесталост мерења.

На основу података о нивоу загађујућих материја у ваздуху врши се оцена квалитета ваздуха.

II СИСТЕМ КОНТРОЛЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

У циљу управљања квалитетом ваздуха у Нишу успоставља се систем праћења и контроле степена загађења ваздуха и одржавања базе података о квалитету ваздуха у оквиру Локалне мреже мерних станица и мерних места коју чине фиксна мерна места.

Контрола нивоа загађујућих материја у ваздуху врши се фиксним мерењем нивоа загађујућих материја у Локалној мрежи мерних станица и мерних места на локацијама за:

- 1) континуирана фиксна мерења,
- 2) индикативна мерења и
- 3) наменска мерења.

1. ЛОКАЛНА МРЕЖА МЕРНИХ СТАНИЦА И МЕРНИХ МЕСТА

Локална мрежа мерних станица и мерних места за праћење квалитета ваздуха у Нишу успоставља се овим Програмом, а чине је континуирана фиксна, индикативна и наменска мерења:

1.1.Континуирана мерења нивоа загађујућих материја на фиксним мерним местима пореклом од стационарних извора загађивања ваздуха врши се на мрежи мерних станица и мерних места у насељеним подручјима – Табела 1.

Мерења обухватају: чађ, SO₂, NO₂

Учесталост мерења: 24 – часовна мерења сваки дан током целе године за: чађ (наменско мерење), SO₂, NO₂, према Табели 1.

Мерна места су дата у Табели 1.

Табела 1. – Мрежа мерних станица и мерних места за континуирана мерења нивоа загађујућих материја на фиксним мерним местима пореклом од стационарних извора загађивања ваздуха

Редни број	Назив мерног места	Врста станице	Загађујуће материје		
			Чађ	SO ₂	NO ₂
1.	Општина »Медијана« МК »Душко Радовић«	мерно место (урбана зона)	Х	Х	Х
2.	Општина »Палилула« Палилулска рампа	мерно место (урбана зона)	Х		
3.	Општина »Црвени Крст« Просторије општине »Црвени Крст«	мерно место (индустријска зона)	Х		
4.	Општина »Пантелеј« ОШ »Чегар«	мерно место (урбана зона)	Х		
5.	Општина »Нишка Бања« Здравствена станица	мерно место (зона одмора и рекреације)	Х	Х	Х

1.2.Наменска мерења таложних материја и одређивање тешких метала у таложним материјама (олово, кадмијум, никл и хром) на фиксним мерним местима врши се на мрежи мерних мерних места – Табела 2.

Мерења обухватају: мерење таложних материја и одређивање тешких метала у таложним материјама (олово, кадмијум, никл и хром) – наменска мерења

Учесталост мерења: месечно узорковање равномерно распоређено у току годину дана

Мерна места су дата у Табели 2.

Табела 2. – Мрежа мерних места за наменска мерења таложних материја и одређивање тешких метала у таложним материјама (олово, кадмијум, никл и хром) на фиксним мерним местима

Редни број	Назив мерног места	Укупне таложне материје	Загађујуће материје			
			Олово Pb	Кадмијум Cd	Никл Ni	Хром Cr
1.	МК »Душко Радовић«	Х	Х	Х	Х	Х
2.	Народно позориште	Х	Х	Х	Х	Х
3.	Трг Краља Александра	Х	Х	Х	Х	Х
4.	Раскрсница Булевара др Зоран Ђинђића и ул. Зетска	Х	Х	Х	Х	Х
5.	Раскрсница код обданишта »Бубамара«	Х	Х	Х	Х	Х
6.	Палилулска рампа	Х	Х	Х	Х	Х
7.	Булевар 12. фебруар испред Правног факултета за привреду и правосуђе – Високошколска јединица у Нишу	Х	Х	Х	Х	Х
8.	Општина »Нишка Бања« Обданиште »Пахуљица«	Х	Х	Х	Х	Х

1.3. Индикативна фиксна мерења нивоа загађујућих материја пореклом од покретних извора загађивања (азотни оксиди и сумпор диоксид) – Табела 3.

Мерења обухватају: NO₂, SO₂

Учесталост мерења: Мерење се врши једном недељно током целе године

Мерна места су дата у Табели 3.

Табела 3. – Мрежа мерних места за индикативна фиксна мерења нивоа загађујућих материја пореклом од покретних извора загађивања

Редни број	Назив мерног места	Загађујуће материје	
		Азотни оксиди NO ₂	Сумпор диоксид SO ₂
1.	Народно позориште	Х	Х
2.	Трг Краља Александра	Х	Х
3.	Раскрсница Булеvara др Зоран Ђинђића и ул. Зетска	Х	Х
4.	Раскрсница код обданишта „Бубамара“	Х	Х
5.	Палилулска рампа	Х	Х
6.	Булевар 12. фебруар испред Правног факултета за привреду и правосуђе – Високошколска јединица у Нишу	Х	Х

1.4. Фиксна мерења суспендованих честица РМ_{2.5}

Редни број	Мерно место	Тип мерног места	Загађујућа материја	Учесталост мерења	Напомена
1.	Институт за јавно здравље Ниш	саобраћајни тип	суспендоване честице РМ _{2.5} у 24-часовним узорцима	Континуална мерења се врше у данима током целе године, изузев у данима када <i>Институт за јавно здравље Ниш, ул. Булевар др Зорана Ђинђића бр.50</i> , врши мерење концентрација суспендованих честица РМ _{2.5} у оквиру државне мреже за мониторинг квалитета ваздуха	За реализацију мерења ангажује се овлашћено правно лице које поседује дозволу за мерење нивоа загађујућих материја у ваздуху

1.5. Континуална фиксна мерења суспендованих честица РМ₁₀ са анализом тешких метала (олово, арсен, кадмијум и никл)

Редни број	Мерно место	Тип мерног места	Загађујућа материја	Учесталост мерења	Напомена
1.	Основна школа „Свети Сава“	градски тип	суспендоване честице РМ ₁₀ са анализом тешких метала (олово, арсен, кадмијум и никл) у 24-часовним узорцима	365 дана у години	За реализацију мерења ангажује се овлашћено правно лице које поседује дозволу за мерење нивоа загађујућих материја у ваздуху

2. МЕРЕЊА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Надлежни орган јединице локалне самоуправе доноси одлуку о мерењима посебне намене у случајевима када постоји основана сумња да је дошло до загађења ваздуха које може нарушити здравље људи и/или животну средину.

3. ПРАЋЕЊЕ КОНЦЕНТРАЦИЈЕ АЛЕРГЕНОГ ПОЛЕНА

Законом о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр.36/09 и 10/13), полен је окарактерисан као природни загађивач ваздуха.

Јединица локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности утврђених законом, обезбеђује мониторинг аерополена и обезбеђује финансијска средства за његову реализацију, у оквиру Програма контроле квалитета ваздуха на територији града Ниша за 2021. годину.

Идентификација полена врши се за 24 биљне врсте (леска, јова, тиса и чемпреси, брест, топола, јавор, врба, јасен, бреза, граб, платан, орах, храст, бор, конопља траве, липа, боквица, киселица, коприва, штириви, пелин, амброзија).

Мониторинг аерополена на територији града Ниша обезбеђује:

- континуирано праћење концентрације аерополена на територији града Ниша;
- формирање базе података аерополена за израду „календара полена“;
- редовно информисање јавности.

3.1 Реализација мониторинга аерополена

Концентрација алергеног полена у ваздуху се мери уређајима „клопкама“ за полен. Узроковање ваздуха врши се континуираном волуметријском методом (Hirst, 1952). Мерење концентрација аерополена и интерпретација резултата биће поверена стручној организацији која испуњава прописане услове и поседује одговарајућу дозволу министарства надлежног за послове заштите животне средине, а која ће бити изабрана спровођењем поступка јавне набавке.

3.2. Мерно место и динамика мерења

Мерно место биће утврђено након обезбеђења потребних сагласности и техничких услова за постављање клопке. Стучна организација која врши мерење концентрације аерополена поседује сопствену клопку, врши одржавање мерног места и инструмента са пратећом опремом. Организација мерног места се обавља уз поштовање стандарда за ову врсту мониторинга, у законским оквирима.

Мерни интервали који се примењују за ову врсту праћења стања биолошких честица у ваздуху су дефинисани у Препорукама Интернационалне асоцијације аеробиолога (Jager et al., 1995). Сакупљање узорака се врши током целе године, свакодневно, у периоду вегетације почев од фебруара до краја октобра. Лабораторијска обрада и анализа узорака се врши једном недељно за протеклих седам дана. Концентрација полена се одређује за један дан, недељу, месец и годину, за сваку биљну врсту појединачно.

Након квалитативне и квантитативне лабораторијске анализе аерополена, нумерички резултати се изражавају као просечна дневна концентрација сваког од регистрованих типова полена тог дана у ваздуху, изражено као број поленових зрна по m³ ваздуха.

4. ОБРАДА И АНАЛИЗА ПОДАТАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О РЕЗУЛТАТИМА КОНТРОЛЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

4.1. Обезбеђивање квалитета података

Тумачење резултата испитивања вршило би се у складу са Законом о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр.36/09 и 10/13) и Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр.11/10, 75/10 и 63/13).

Сва мерења, обраду и анализу података, проверу валидности резултата добијених мерењем и/или узимањем узорака и интерпретацију резултата врши стручна организација која је акредитована као лабораторија за испитивање квалитета ваздуха и која поседује акредитоване методе за мерење свих загађујућих материја обухваћених Програмом, као и овлашћење министарства надлежног за послове заштите животне средине за вршење мониторинга квалитета ваздуха – мерење нивоа загађујућих материја у ваздуху.

На основу вишегодишњих резултата мерења нивоа загађујућих материја, вршила би се анализа у циљу праћења просторне и временске расподеле загађујућих материја и утврђивање тренда концентрација одређених полутаната у ваздуху.

4.2. Редовно извештавање

4.2.1. Извештаје о извршеним мерењима, односно о резултатима контроле квалитета ваздуха у оквиру Локалне мреже мерних станица и мерних места, стручна организација доставља Секретаријату за заштиту животне средине Градске управе Града Ниша, једанпут месечно за претходни месец у року од 15 дана, по истеку претходног месеца, а годишњи извештај у року од 30 дана, по истеку извештајног периода.

Достављени извештаји треба да садрже опис методологије, резултате праћења квалитета ваздуха, табеларно и графички приказане и текстуално објашњење, закључак о квалитету ваздуха на утврђеним мерним местима, као и предлог мера.

Податке о квалитету ваздуха из Локалне мреже као и резултате мерења посебне намене Секретаријат за заштиту животне средине Градске управе Града Ниша дужан је да доставља Агенцији за заштиту животне средине Републике Србије и да о квалитету ваздуха редовно обавештава јавност путем електронских и штампаних медија, односно путем интернета, у складу са законом.

4.2.2. О извршеним мерењима аерополена израђују се и достављају:

- недељни извештаји о стању и прогнози аерополена који садрже табелу са ризиком за настанак алергиских реакција – алергијски семафор, текстуалну и нумеричку стручну информацију о стању алергеног аероплена, са краткорочном прогнозом за 7 дана;
- месечни извештаји са стручном информацијом о стању алергеног аерополена за протекли месец;
- годишњи извештај са стручном информацијом о стању аерополена током године, календаром полена на територији града Ниша, са предлогом мера.

4.3. Извештавање и мере у случају прекорачења концентрација

У складу са чланом 23. Закона о заштити ваздуха, у случају прекорачења концентрација утврђених Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха, обавештава се јавност путем радија, телевизије, дневних новина, интернета и/или на други погодан начин.

У случају процењеног наставка прекорачења концентрација загађујућих материја надлежни орган предузима практичне мере и може, по потреби, у складу са чланом 33. Закона о заштити ваздуха донети краткорочни акциони план са мерама смањења ризика или трајања таквог прекорачења ради заштите здравља људи и/или животне средине.

Краткорочним акционим планом, у зависности од сваког појединачног случаја, утврђују се делотворне мере које се односе на контролу активности које доприносе настанку опасности од прекорачења концентрација опасних по здравље људи и у случају потребе, привремено заустављање тих активности.

Делотворне мере могу да се односе на саобраћај моторних возила, рад индустријских постројења, употребу производа који садрже загађујуће материје и начин грејања домаћинства, као и предузимање специфичних активности намењених заштити осетљивих група становништва, нарочито деце.

4.4 Доношење планова квалитета ваздуха

На основу члана 31. Закона о заштити ваздуха у зонама и агломерацијама у којима је ваздух треће категорије, односно када загађење ваздуха превазилази ефекте мера које се предузимају односно када је угрожен капацитет животне средине или постоји стално загађење ваздуха на одређеном простору, надлежни орган аутономне покрајине и надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да донесе План квалитета ваздуха са циљем да се постигну одговарајуће граничне вредности или циљне вредности утврђене актом из члана 18. став 1. овог Закона. План из става 1. овог члана доноси се на основу оцене стања квалитета ваздуха и обухвата све главне загађујуће материје и главне изворе загађивања ваздуха који су довели до загађења.

5. ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНОГ ОРГАНА

Обавеза надлежног органа је да на овај Програм, којим се успоставља Локална мрежа мерних места и мерних станица, прибави сагласност надлежног министарства за заштиту животне средине Републике Србије.

Секретаријат за заштиту животне средине Градске управе Града Ниша прибавио је сагласност Министарства заштите животне средине Републике Србије бр.353-01-00337/2020-03, од 27.03.2020. године, на предложени Програм, у складу са чланом 15. став 4. Закона о заштити ваздуха.

III АКТИВНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Реализација Програма контроле квалитета ваздуха обухвата три фазе:

I фаза – Доношење Програма контроле квалитета ваздуха на територији града Ниша за 2021. годину, од стране Градског већа Града Ниша;

II фаза – Избор стручне организације за реализацију Програма, која је акредитована као лабораторија за испитивање, односно која испуњава прописане услове за мерење свих наведених загађујућих материја и која поседује дозволу министарства надлежног за послове заштите животне средине за мерење нивоа загађујућих материја у ваздуху, спровођењем поступка јавне набавке мале вредности;

III фаза – Реализација Програма контроле квалитета ваздуха на територији града Ниша за 2021. годину, од стране изабране стручне организације.

Средства за спровођење Програма обезбеђена су у буџету Града Ниша – Буџетском фонду за заштиту животне средине, у складу са Одлуком о буџету Града Ниша за 2020. годину („Службени лист Града Ниша“, бр.106/19) и Програмом коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине Града Ниша за 2020. годину („Службени лист Града Ниша“, бр.7/20).

Програм објавити у „Службеном листу Града Ниша“.

Број: 345-1/2020-03

У Нишу, 23.04.2020. године

ГРАДСКО ВЕЋЕ ГРАДА НИША

Председник

Дарко Булатовић

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон, 43/11 – одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18 – др. закон), у члану 69. и 70. утврђено је да јединица локалне самоуправе обезбеђује мониторинг животне средине и финансијска средства за обављање мониторинга на својој територији у складу са посебним законима.

Посебним Законом о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр.36/09 и 10/13) у члану 9. став 2. утврђено је да јединица локалне самоуправе обезбеђује мониторинг квалитета ваздуха у складу са условима које утврђује Влада Републике Србије, а у члану 15. истог закона дефинисан је начин успостављања локалне мреже мерних станица и/или мерних места (у даљем тексту: Локална мрежа) на нивоу јединице локалне самоуправе. У Локалној мрежи обавља се контрола квалитета ваздуха према Програму контроле квалитета ваздуха.

Законом је утврђено да се средства за реализацију програма контроле квалитета ваздуха у локалној мрежи обезбеђују из буџета јединице локалне самоуправе, као и да се послови контроле квалитета ваздуха обављају преко овлашћеног правног лица, а надлежни орган јединице локалне самоуправе обавља координацију свих активности контроле квалитета ваздуха у Локалној мрежи и дужан је да податке о резултатима контроле квалитета ваздуха јавно објави и достави Агенцији за заштиту животне средине Републике Србије.

Секретаријат за заштиту животне средине Градске управе града Ниша, у оквиру делокруга и овлашћења у области заштите животне средине, припремио је Програм контроле квалитета ваздуха на територији града Ниша за 2021. годину, којим се успоставља Локална мрежа мерних станица и мерних места за праћење квалитета ваздуха у Нишу за 2021. годину, одређује број и распоред мерних станица и мерних места, као и обим, врста и учесталост мерења.

Успостављањем Локалне мреже и праћењем квалитета ваздуха на дефинисаним мерним местима из Табеле 1., Табеле 2. и Табеле 3., обезбеђује се управљање квалитетом ваздуха кроз систем мониторинга и одржавања базе података о квалитету ваздуха. Праћење квалитета ваздуха у оквиру успостављене Локалне мреже врши се у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр.11/10, 75/10 и 63/13).

Мерења се врше применом прописаних метода испитивања и подаци добијени мерењем евидентирају се, обрађују и анализирају, а стручне организације које врше мерења достављају резултате Секретаријату за заштиту животне средине Градске управе града Ниша који има обавезу да о добијеним резултатима обавештава јавност. Стручне организације се старају о примени адекватних метода испитивања, одржавању мерних места, мерних инструмената са пратећом опремом, опреме за пријем и пренос података ради обезбеђења захтева у погледу квалитета података који се користе за оцењивање квалитета ваздуха.

Секретаријат за заштиту животне средине Градске управе града Ниша прибавио је сагласност Министарства заштите животне средине Републике Србије бр.353-01-00337/2020-03, од 27.03.2020. године, на предложени Програм, у складу са чланом 15. став 4. Закона о заштити ваздуха.

У складу са чланом 7. Одлуке о накнади за заштиту и унапређење животне средине Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр.53/09 и 104/18) Градско веће Града Ниша доноси Програм за сваку календарску годину, на предлог надлежног Секретаријату за заштиту животне средине, који ће се финансирати из средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине.

Циљ реализације овог Програма је прикупљање потребних информација и могућност превентивног деловања у циљу заштите здравља људи и заштите животне средине, као и могућност информисања јавности о резултатима мерења.

Програм контроле квалитета ваздуха на територији града Ниша за 2021. годину, доноси Градско веће Града Ниша, а финансирање Програма одобрава Градоначелник Града Ниша.

С Е К Р Е Т А Р

Ивана Крстић